

Autonomní morálka a environmentální etika

Alfons Auer

Alfons Auer (1905–2005)

Autonomní morálka a přirozený zákon

- Sofisté a teorie dvou zákonů
- Stoikové a božský logos
- Křesťanství (patristika) a Logos-Kristus

Autonomní morálka a Bible

Biblická místa klíčová pro autonomní morálku

- Římanům 2,14-15: *„Jestliže národy, které nemají zákon, samy od sebe činí to, co zákon žádá, pak jsou samy sobě zákonem, i když zákon nemají. Tím ukazují, že to, co zákon požaduje, mají napsáno ve svém srdci, jak dosvědčuje jejich svědomí, poněvadž jejich myšlenky je jednou obviňují, jednou hájí.“*
- Filipským 4,8: *„Konečně, bratří, přemýšlejte o všem, co je pravdivé, čestné, spravedlivé, čisté, cokoli je hodné lásky, co má dobrou pověst, co se považuje za ctnost a co sklízí pochvalu.“*

Morální „požadavky“ v Bibli a autonomní morálka

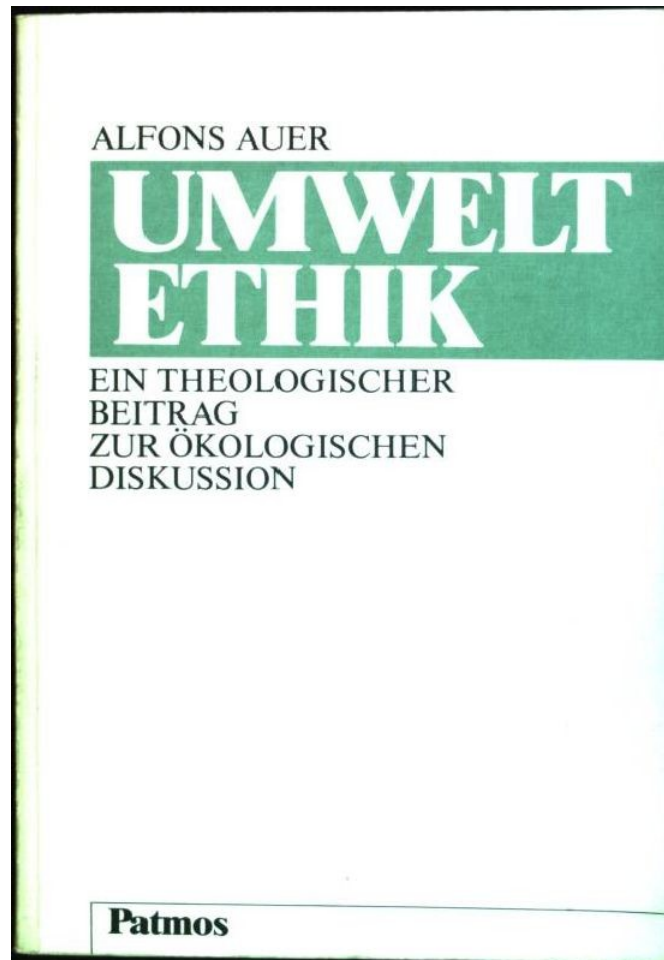
- V čem tedy tkví specifikum Starého a Nového zákona? Jedině v křesťanském kontextu.

Výhody autonomní morálky (dle H. Webera)

- Usnadnění rozhovoru s nevěřícími
- Podpora dialogu s jinými disciplínami/vědními obory
- Jednotná metoda pro křesťanskou etiku

Alfons Auer a environmentální etika

- (Umweltethik: ein theologischer Beitrag zur ökologischen Diskussion, 1984)

Postup od „věcného“ k teologickému

- Stvořitel nedal člověku po jeho stvoření detailní morální zákon ani konkrétní sociálně-politický program. Bůh člověka spíše vybavil rozumem a svobodou, aby sám objevoval a prosazoval zákonitosti věcí a podoby smyslu světa.
- Přínos křesťanství neleží v konkrétních materiálně-etických normách, ale ve zprostředkování nového horizontu smyslu.

Křesťanský horizont smyslu je otevřen Bohem

- Smysl z počátku – stvoření

M. Chagall: Stvoření

Křesťanský horizont smyslu je otevřen Bohem II

- Smysl ze středu – inkarnace (vtělení)

Gerard van Honthorst

Křesťanský horizont smyslu je otevřen Bohem III

- Smysl z budoucnosti – eschatologie (završení světa)

D. Fairfield (Nový Jeruzalém)

Morálka a zkušenost

- Nejdůležitějším pramenem mravního poznání je zkušenost
- Tři typy zkušenosti podle D. Mietha
 - Zkušenost kontrastu (*Kontrasterfahrung*)
 - Zkušenost smyslu (*Sinnerfahrung*)
 - Zkušenost motivace (*Motivationserfahrung*)

Místo člověka v přírodě

- Odmítnutí dualismu člověk vs. příroda
- Příroda nemá vlastní hodnotu ani práva
- Umírněný antropocentrismus
 - Smysl přírody se naplňuje pouze v člověku
 - Jen člověk je účel o sobě
 - Jen člověk má zastupitelský nárok
 - Člověk je součást přírody

Kde člověk nedbá na míru přírody, stane se jeho jednání nejen nepřírozené a protipřírozené, nýbrž také nelidské a protilidské.

Ekologická krize a její příčiny

Se slovem „futurologie“ si již nespojujeme pouze zaslíbení, ale také ohrožení.

- Orientace člověka na účelnost, využitelnost a upotřebitelnost
- Fascinace pokrokem
- Zatlačení vůle být vůlí mít
- Materiální pokrok jako míra všech věcí

Vývoj ukazuje, že člověk nemůže libovolně manipulovat základním řádem světa beztrestně („pomsta přírody“ nový vztah k přírodě).

Hodnocení ekologické krize

- Pesimistické prognózy

Hodnocení ekologické krize II

- Optimistické prognózy
- Realistické prognózy

Co můžeme jako jednotlivci udělat pro životní prostředí?

- Ekologické uvědomění
 - Úcta před přírodou
 - Racionalita
 - Střídmost
- Ekologické jednání
 - Výživa
 - Vedení domácnosti
 - Práce na zahradě a zemědělství
 - Doprava

Co můžeme jako společnost udělat pro ochranu životního prostředí?

- Vědecký výzkum základů a cílů ochrany životního prostředí
 - Výzkum ekologických systémů a mechanismů rovnováhy
 - Prověření ekologických rizik a hranic zátěže
 - Odhalení nových zdrojů energie a výživy
 - Vypracování metod nového zpracování odpadu
 - Zkoumání zájmů a teorií

Co můžeme jako společnost udělat pro ochranu životního prostředí? II

- Zacílení hospodářství a techniky na člověka
- Odstranění škod na životním prostředí
- Odpovědné zacházení se zdroji
- Přiměřené utváření krajiny
- Omezení růstu obyvatelstva

Problém jaderné energie

- Rizika jaderné energie
 - Ekologické škody při běžném provozu jaderných elektráren
 - Nebezpečí při nehodách
 - Nebezpečí při vojenském a teroristickém útoku
 - Sociálně-ekonomická nebezpečí

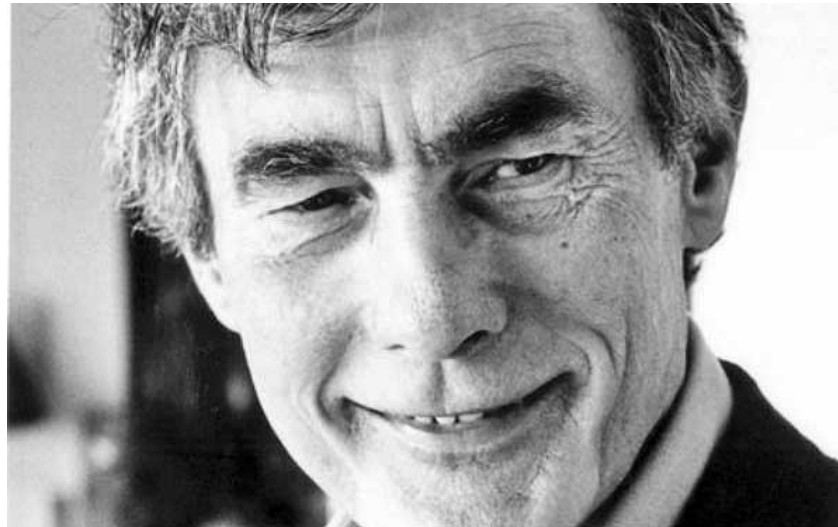
Auerův závěr: žádné absolutní veto proti atomové energii

Alternativní hospodářství

- Kritika industriálního hospodářského systému
 - Produkce běží naprázdno
 - Plýtvání zdroji a znečištění prostředí
 - Drastický nárůst nezaměstnanosti
- Auerovo základní stanovisko: existují alternativy v rámci průmyslové společnosti, ale žádné alternativy k průmyslové společnosti

Strategie alternativního hospodaření

- Průlom k totální technologii superindustriálního hospodářství
- Radikální alternativy
 - Vystoupení ze současného hospodářského systému (Theodor Roszak)
 - Přeměna technologického hospodářského systému v ekologický

Strategie alternativního hospodaření II

- Realistické alternativy
 - Profesionální projekty
 - Duální projekty

Představa, že neformální oblast hospodářství do sebe pojme všechny hospodářské činnosti a přetvoří je podle svých principů, je podle Auera utopická. Je to klam, protože většina projektů se nedokáže financovat, a žijí ze státních a církevních subvencí, z privátních dotací atd.

Principy alternativního hospodářství

- Respekt k lidské osobě
- Ochrana malých společenství
- Univerzální odpovědnost

Význam křesťanské víry pro ekologicky citlivé myšlení a jednání (teologické impulsy)

- Stvoření
 - Boží svoboda ve stvoření
 - Lidská zkušenost stvoření jako daru
 - Dobrota světa
 - Antropocentričnost světa
 - Lidský hřích

Pieter Bruegel starší

Stvoření II

- Spolustvořenost
- Uvedení člověka do dějin
- Mystérium Ježíše Krista

Marc Chagall